

ארגון הלמידה

גיל רך

שנת הלימודים תשפ"ה

ארגון הלמידה גיל רך

שנת הלימודים תשפ"ה

תוכן עניינים

עמוד

1. רקע.....3
2. פיתוח מקצועי.....3
3. קווים מנחים בארגון הלמידה.....4
4. רכיבי הגמישות.....5
5. מיפוי.....17
6. דגשים לאוכלוסיות מיוחדות.....18
7. משגרה לחירום.....22
8. תוכניות וחומרים.....23

ארגון הלמידה גיל רך

שנת הלימודים תשפ"ה

1. רקע

התפתחות ילדים בגיל הגן מאופיינת בהתקדמות ובשינויים מהותיים בכל תחומי החיים. הבשלה ביולוגית יחד עם התנסויות ולמידה שהסביבה מזמנת לילדים, יאפשרו בסיס לקידום תחומי ההתפתחות: תחושת מוטורי, תקשורת שפה ודיבור, קוגניטיבי, רגשי וחברתי, המשפיעים זה על זה ומושפעים זה מזה.

שגרת הגן מגנה מבחינה נפשית על ילדים, שכן הסביבה המוכרת שבה לומדים מיומנויות, מפתחים כישורים חברתיים וממלאים תפקידים משמעותיים, מהווה גורם מחזק אשר מקדם תחושת שליטה במצב המורכב בו אנחנו נמצאים.

מסמך זה מציג את הקווים המנחים ואת העקרונות הפדגוגיים העומדים לרשות צוות הגן כדי לקדם את הישגי הלומדים בהיבטים הלימודיים, הרגשיים והחברתיים. תכנון הלמידה וארגונה ייעשו תוך התבוננות כוללת והיכרות מעמיקה עם כלל התלמידים, המשפחות והקהילה על מנת לאפשר למידה מכוונת צרכים של כל תלמידה ותלמיד ולקדם שורה של מהלכים חינוכיים ובהם היכולת לתת מענים דיפרנציאליים וגמישים.

משרד החינוך הגדיר את:

א. [יעדי התוכנית האסטרטגית](#)

ב. תוכנית הלימודים בתחומי הדעת [בשגרה](#) ו**בחירום**.

ג. ההישגים המצופים, התכנים והמיומנויות.

2. פיתוח מקצועי

תהליכי הפיתוח המקצועי של הצוות החינוכי מתקיימים במסגרות שונות ובמתודות שונות, כגון קורסים אזוריים וארציים במוסדות מאושרים, קהילות מקצועיות, ימי למידה מרוכזים, למידה עצמית ועוד. למידה דיגיטלית (סינכרונית וא-סינכרונית) במרחב הארגוני היא אחת הדרכים לגיוון דרכי הוראה למידה ומומלץ להשתמש בה בצורה מושכלת בתהליך הפיתוח המקצועי.

- באפשרות הגנת להשתלם 60 שעות, מתוכן:
  - ✓ 30 שעות במפגשי קהילת אשכול הגנות, בהובלת הגנת המובילה ובאחריותה
  - ✓ 30 שעות לבחירה במרכז פסג"ה
  - ✓ כחלק מ-30 השעות של הפיתוח המקצועי במרכז פסג"ה יוכרו לגנת 6 שעות ריענון עזרה ראשונה. כלומר מבנה ההשתלמות 24 שעות תחום דעת ועוד 6 שעות עזרה ראשונה.
  - ✓ גנת שאינה משתלמת במרכז פסג"ה יש להכיר לה ב- 6 שעות הרענון במפגשי אשכול הגנים.
  - ✓ השתלמויות ארציות ואחרות המוכרות לגמול.
- מיקוד הפיתוח המקצועי לקראת תשפ"ה:
  - ✓ קהילות – קהילות אשכול מקצועיות לומדות (קא"ל)
  - ✓ חברת־רגשי
  - ✓ אוריינות ושפה (צמצום פערים)
  - ✓ אומנויות
  - ✓ בטבע שלי

להרחבה ולהעמקה - [קישור למסמך המדיניות של הפיתוח המקצועי](#)

3. קווים מנחים בארגון הלמידה

לחינוך בגיל הרך חשיבות מכרעת ומוכחת בהצלחת התלמיד בהמשך דרכו במערכת החינוך ובעולם המבוגרים. המוח האנושי מתעצב ומתפתח בשנים הראשונות בחייו של אדם בקצב מואץ שאין דומה לו בשנים שאחר כך.

תפיסת הגן העתידי באה לממש את הפוטנציאל האדיר הטמון בגיל זה, ולכן חובה עלינו להנגיש לילדים חינוך איכותי, רלוונטי ועדכני המותאם למציאות המשתנה במאה ה־21. במרכז התפיסה עומדות שלוש שאלות: לשם מה, מהי מטרת החינוך בגן? אילו מיומנויות, גישות ידע וערכים זקוק בוגר הגן להמשך דרכו? ואיך מחנכים לכך בפועל? קיימת שונות גדולה בין תלמידים, גני ילדים וקהילות, ולפיכך נדרשים התייחסות דיפרנציאלית ומתן מענים מותאמים. להרחבה על התפיסה: [אוגדן שבילים לגן העתידי](#)

לצוותים החינוכיים היכרות מעמיקה עם צורכי הילדים והם יכולים להשיג את היעדים המצופים ולממש את הגמישות באופן מיטבי.

לאור המציאות המורכבת שחוינו בתשפ"ד, חשוב להמשיך ולעסוק בלמידה רגשית-חברתית ובאורח חיים בטוח ובריא כתשתית לכל למידה. עיסוק זה יבוא לידי ביטוי במבנה סדר היום ובמתן דגש למומנויות רגשיות וחברתיות.

משרד החינוך הגדיר את :

- ✓ יעדי התוכנית האסטרטגית
- ✓ תוכנית הלימודים בתחומי הדעת בשגרה ובחירום

4.רכיבי הגמישות

מיקוד תוכנית הלימודים

בחירת תוכני הלימוד וארגון

קריטריונים לבחירת תכנים:

- ✓ תוכן משמעותי, מעורר מעורבות ורלוונטי: קרוב ככל האפשר לעולם הילד, קשור למציאות שבה הוא חי, מוגש בהקשר לסיטואציות משמעותיות לילדים, תכלית הפעילות מובנת לילד.
- ✓ מתאים ליכולות של הילדים: בטווח ההתפתחות הקרובה, מבוסס על ידע קודם ומתקשר לידע חדש, מאפשר פעילות ברמות מורכבות שונות.
- ✓ מאפשר היענות לשונות אישית: תחומי עניין, העדפות, נטיות אישיות וסגנונות למידה שונים, נובע משאלות, שיחות או אמירות הילדים, נובע ממרחבי החיים.
- ✓ עונה לשונות חברתית ותרבותית: מכבד את היחיד ותומך בו, בשפתו ובתרבותו ויוצר קשר בין התרבות שבה גדל הילד לבין התרבות הישראלית.
- ✓ מאפשר לקדם את הילדים במכלול תחומי ההתפתחות: נותן מענה לצרכים רגשיים, מחזק תחושת ביטחון ותחושת שייכות, מאפשר תחושת הצלחה והנאה מלמידה, מפתח יכולות חשיבה, מטפח כישורי הבעה, מזמן התנסות בפתרון בעיות, מזמן אינטראקציות חברתיות ולמידת עמיתים, מאפשר קידום מיומנויות במוטוריקה הגסה והעדינה.
- ✓ מאפשר אינטגרטיביות: נושאים שקיים בהם פוטנציאל לקידום הילדים בתחומי דעת שונים, התכנים משולבים בתחומי הדעת השונים.
- ✓ מהימן - נכון, מדויק, אינו יוצר הטעיות: מספק אמיתות מדעיות שיהוו תשתית ללמידת מושגים מדעיים מורכבים, יוצר אבחנה בין דמיון למציאות, מותאם לתרבות ולאמונה.

- ✓ משאיר דרגות חופש ליזמת הילדים, ההורים וגורמים מזדמנים: מזמין את הילדים להעלות נושאים המעניינים אותם, מאפשר לילדים ללמד את עמיתיהם וללמוד מהם, מאפשר להורים ולגורמים בקהילה לבטא את חזקותיהם.
- ✓ מאפשר פיתוח מיומנויות המאה ה־21 כולל מיומנויות דיגיטליות.

מיקוד הלמידה בגיל הרך יהיה בתחום השפה והאוריינות וכן בתחום האומנויות כאשר התחום הרגשי- חברתי יהווה תשתית לכל למידה בגן.

שפה ואוריינות

השפה והאוריינות הן התשתיות להתפתחות החשיבה והלמידה, ומהוות את הנכסים הנחוצים להשתלבות בחברה מבחינה תרבותית, חברתית וכלכלית. שליטה בשפה ובאוריינות תורמת לבניית הזהות האישית, הביטחון העצמי, העצמאות התפקודית ומרחיבה את חלון ההזדמנויות למימוש עצמי בחברה אוריינית.

לגן תפקיד מרכזי ומשמעותי בבניית הנכסים השפתיים והאורייניים של הילדים. הגן ממלא תפקיד של סוכן חיברות עבור הילדים וסולל להם את הדרך לרכישת מיומנויות הקריאה, הבנת הנקרא והכתיבה בבית הספר.

תוכנית הלימודים בתחום השפה והאוריינות בגן ממוקדת בשלושה רכיבים:

- ✓ פיתוח הכשירות התקשורתית – הרחבת הידע הלשוני (אוצר מילים, מורפולוגיה ותחביר), וכישורי השיח (מנגנוני שיחה, דיאלוג בשיחה ושיח מורחב)
- ✓ רכישת התשתיות לקריאה ולכתיבה – מודעות פונולוגית, ידע אותיות, ניצני קריאה וכתיבה
- ✓ הבנה של טקסטים דבורים וכתובים מסוגות שונות והפקתם – פיתוח היכולת להבין טקסטים דבורים ומוקראים מעולמות תוכן שונים ומסוגות מגוונות, ולהפיק שיח דבור בנושאים ובהקשרים שונים ולמטרות שונות.

שלושת הרכיבים הללו מתפתחים ונלמדים בהקשר תרבותי ותוכני, בזיקה להתפתחות הקוגניטיבית והרגשית של הילדים ובזיקה להשפעות הסביבתיות והמשפחתיות.

בגן יפתחו וישכללו הילדים את כישורי השפה והתקשורת וירחיבו את אוצר המילים שלהם. בגן יפגשו הילדים מגוון טקסטים (דבורים, מושמעים וכתובים) שאוצרים בחובם את נכסי התרבות ואת מצבור הידע. הטקסטים השונים אותם יפגשו הילדים בגן יהוו מצע לפיתוח הדמיון, הרגש והמחשבה, ירחיבו עולמות של ידע, יעוררו שיח, יטפחו את עולמם התרבותי ויעצבו את תפיסתם הערכית.

התכנים שיבחרו יהיו בעלי ערך, רלוונטיים, מעוררי עניין ומרחיבי דעת. התכנים יהיו מגוונים ומעוגנים בהקשרים שונים: עונות השנה, לוח השנה העברי, מסורת ותרבות יהודית-ישראלית, מסורת ותרבות של קבוצות ייחודיות (דרוזית, נוצרית, מוסלמית) בהלימה לסביבה של הגן, שוני ומגוון חברתי ותרבותי, איכות הסביבה וקיימות, מדע ואקולוגיה, ספרות מקומית וספרות מתורגמת, סיפורי המקרא, אומנויות, אקטואליה וכל נושא אחר בהתאם לתפיסה החינוכית של הגן.

מקום מיוחד שמור לספרות ילדים ולאהבת הספר בגיל הרך. בקריאת ספרים עם ילדים מתרחשת התפתחות שפתית באופן עקיף ולא מכוון. יצירות הספרות מדגימות לילדים איך משתמשים בשפה בצורה שאינה רק תקנית, אלא גם גמישה ויצירתית. דרך הספרים לומדים הילדים על עולמות הרחוקים מעולמם, לומדים על התמודדויות ועל דרכי פתרון. התגובה הפרשנית לסיפורים מפתחת את הרגש ואת החשיבה הביקורתית ומשכללת את ההבנה על העצמי ועל האחר. בגן יוקראו לילדים מגוון ספרי ילדים מומלצים. ההקראה תלווה בשיח ובדיאלוג.

אומנויות

כל אחת מהאומנויות היא שפה ודרך הבעה. חוויות יצירתיות מבוססות משחק בילדות המוקדמת יכולות לעזור לילדים לתקשר בצורה אותנטית ויעילה לבטא את רגשותיהם, מחשבותיהם ורעיונותיהם בדרכים בלתי-מילוליות. במציאות משתנה ובמיוחד בעתות משבר, נראה כי משמעותי לאפשר לילדים ולילדות מגוון דרכים להבעה על-פי בחירתם.

מגוון האומנויות:

- ✓ אומנות חזותית פלסטית - מאפשרת לילדים הבעה דרך יצירה בחומרים ודרך דיאלוג עם יצירות אומנות במרחב הגן ומחוצה לו.
- ✓ תיאטרון - מאפשר לילדים הבעה באמצעות היכרות עם סוגי התיאטרון השונים, כגון: תיאטרון שחקנים, תיאטרון חפצים, תיאטרון בובות ועוד. דרך צפייה בהצגות והתנסות בתיאטרון בשגרת הגן.
- ✓ מחיקה - מאפשרת לילדים הבעה באמצעות היכרות עם יצירות מחיקליות מגוונות ואיכותיות, ובאמצעות התנסות בשגרת הגן. (נגינה, האזנה, שירה ועוד).
- ✓ תנועה ומחול - מאפשרת לילדים הבעה באמצעות היכרות עם מגוון רב-תרבותי של סוגי מחול, ופעילויות בתנועה הבעתית.

רגשי-חברתי

תלמידי הגן המתמודדים עם מצב מלחמה בפרט ועם מצבי חירום בכלל, זקוקים במיוחד לסביבה תומכת, גמישה ורגישה ולנוכחות המגלה חמלה. לצוות החינוכי יש תפקיד חשוב ביותר במערך

התמיכה, שכן הוא מהווה תשתית להבניית כוחות ההתמודדות ולחיזוק החוסן תוך קידום תהליכי ראיית עתיד חיובית ותקווה .

חשוב להכיר בגורמי החוסן הטבעיים של ילדים מול אירועים קשים, לקידום רציפות (תפקודית, רגשית וחברתית) ושלומות, שתאפשר לכל ילד להתפתח כאדם שלם, להגשים את הפוטנציאל שלו ולעצב עתיד משותף הבנוי על רווחת הפרט והקהילה.
 דגשים מרכזיים לקידום התחום הרגשי חברתי:

- ✓ הבעת רגשות, צרכים ורצונות
- ✓ ויסות רגשי
- ✓ זיהוי יכולות וכוחות אישיים כמשאבי התמודדות
- ✓ דאגה ואמפטיה לאחר
- ✓ נתינה ועזרה לזולת כמשאב לתקווה ולחוסן
- ✓ קהילת הגן מטפחת שייכות וביטחון

ארגון זמן הלמידה

התנהלות מסגרת חינוכית העונה על צורכי הילדים והצוות מבוססת על הקצאת זמן לתפקודים שונים ולפעילויות מגוונות על פני רצף היום. לצוות החינוכי יש אוטונומיה וגמישות בארגון ובניהול הזמן. הרצף של מרכיבי סדר היום ומשך הזמן של כל פעילות נקבע על-פי שיקולים פדגוגיים של הצוות החינוכי, ועל-פי צרכים והזדמנויות העולים במהלך היום.

עקרונות בבניית סדר יום בגן :

סדר היום בגן יעוצב ויאורגן באופן שמאפשר:

- ✓ שותפות פעילה של הצוות והילדים בתכנון הקצאת הזמן לפעילויות השונות.
- ✓ חיזוק קשר הורה-צוות חינוכי- ילד.
- ✓ גמישות ושינוי בתוך מסגרת קבועה - מזמין את הילדים להשפיע ולשנות אותו בהתאם לייחמות, לצרכים, לרעיונות העולים במהלך היום ותוך כדי פעילות.
- ✓ למידה תהליכית ומתמשכת – המאפשרת לילדים להעמיק בנושאים המעניינים אותם.
- ✓ הפסקות בפעילות בין יום למשנהו. הפסקות אלו מאפשרות מנוחה וחשיבה מחדש ומלמדות שלא חייבים לסיים מהר...
- ✓ התנסויות המטפחות כישורים של לומד עצמאי ומפתחות כישורים חברתיים.
- ✓ ביטוי אישי ובחירה מתוך מגוון אפשרויות של סוג הפעילות והמקום בו היא מתרחשת.
- ✓ זמן בו הילדים אחראיים על תכנון פעילויות, משחקים, אירועים ועוד, ועל הובלתם
- ✓ זמן הקשבה והתבוננות של צוות הגן בפעילות הילדים.

- ✓ זמן של שהות, השראה ורוגע.
- ✓ אינטראקציות חברתיות משמעותיות ושיתופי פעולה.

בארגון הזמן נכללים הרכיבים הבאים:

- ✓ עבודה בקבוצה קטנה
- ✓ מפגש אישי עם ילד
- ✓ ביסוס כישורי חיים והרגלים
- ✓ אורח חיים בריא ובטוח
- ✓ משחק חופשי במוקדי הגן ובחצר
- ✓ משחקי תנועה
- ✓ טיולים במרחב החיים
- ✓ פעילויות להעשרה
- ✓ ארוחות
- ✓ זמן משותף הורה ילד בכניסה לגן
- ✓ מפגשים ופעילויות עם הורים בקהילה
- ✓ טקסים קבועים
- ✓ פעילויות לימודיות מתוכננות במרחבי הגן ובחצר
- ✓ התבוננות והקשבה לילדים
- ✓ הבעה בחומרים ויצירה
- ✓ בנייה
- ✓ זמן שהות ורוגע
- ✓ שגרות של קריאה דיאלוגית של ספרים עם הילדים
- ✓ זמן להתכנסות במעגלי שיח

ארגון זמן למפגשי צוות

צוות הגן, על-פי הגדרת הגישה המערכתית, הוא מערך מאורגן של אנשי מקצוע שיש ביניהם זיקה הדדית. הם שואפים להגיע יחד ליעדים משותפים ופועלים כאחד להשגתם. הדרך המובילה לתוצאה, רצופה פעילות המאופיינת בקשרי גומלין ובהשפעה הדדית. עבודה בשיתוף פעולה בין חברי הצוות דורשת:

1. קביעת ערוצי תקשורת ונוהלי עבודה.
2. הגדרת תחומי האחריות של כל אחד מחברי הצוות.
3. קיום מפגשי צוות על-פי תכנון ידוע מראש לאורך השנה.
4. הגדרת אחריות ודרכים לתקשורת עם הורי הילדים.
5. קביעת נהלים לתקשורת עם גורמי חוץ.

ארגון זמן לתקשורת עם הורים

תקשורת רציפה עם הורים לילדים בגיל הרך המבוססת על אמון, הקשבה ושיח מכבד, מהווה עוגן הכרחי עבור התפתחות מיטיבה. הבסיס ליצירת אמון הוא ההבנה כי כולנו פועלים לטובת הילדים ועל כן יש צורך בתיאום ציפיות, אשר במסגרתו תתבצע העמקה בהכרת הערכים, הצרכים והמאפיינים הייחודיים של הילדים ושל המשפחות.

- דגשים לקידום שותפות:
  - ✓ מומלץ לקדם סדירויות במגוון ערוצים לפעילויות המבססות אמון עם הורי התלמידים ומאפשרות להם להיות שותפים.
  - ✓ מומלץ להיעזר בהורים טרום פתיחת השנה להיכרות בסיסית לשם טיוב תקופת ההסתגלות והיכרות עם מעגלי פגיעות בשאלון המצורף.
  - ✓ מומלץ לקיים אסיפת הורים כללית ומפגשים אישיים לשם שיתוף בהיכרות עם הילד בגן ובבית ובניית מטרות משותפות לגן ולבית.
  - ✓ מומלץ לשתף הורים במפגשים גניים "הורה מעשיר" לשם הקניית ידע או עיסוק בתחביבים שונים של ההורה.
  - ✓ מומלץ לאפשר להורים ללוות את ילדם בכניסה לגן ולקיים פעילות בוקר קצרה עימו במרחב הגן לשם היכרות מעמיקה עם המסגרת החינוכית, סדר היום ומרחבי הגן, לשם הגברת האמון.
- בארגון הזמן לתקשורת עם הורים יש לכלול את הרכיבים הבאים:
  - ✓ מפגשים ואסיפות הורים: בחודש הראשון של השנה תקיים הגננת מפגש קבוצתי שבו תציג את רציונל העבודה בגן ואת תוכנית העבודה השנתית. בפגישה יתואמו הציפיות בין ההורים לבין צוות הגן. כמו כן, ייבחר ועד הורים - יוגדרו תפקידיו, אופן התקשורת שלו עם צוות הגן ודרך פעולתו. אסיפות הורים נוספות יתוכננו על-ידי צוות הגן בהתאם למטרות ולתוכניות השנתיות.

- ✓ חגיגות ואירועים: במהלך השנה יוחלט על קיומם של כמה חגיגות ואירועים של ילדי הגן, שבהם ייטלו חלק הורי הילדים. חשוב לשתף את ההורים בתכנון ובהפקה של האירועים. חשוב לקיים במהלך השנה לפחות שתי פעילויות משותפות להורים וילדים, שאחת מהן תהיה פעילות סיכום שנה.
- ✓ דיווחים שוטפים: ההורים יקבלו עדכונים בדרכים שונות על תוכנית העבודה של הגן ועל התרחשויות משמעותיות, על־פי בחירתה של הגננת ולנוחיות ההורים.
- ✓ מפגשים פרטניים: מפגש ראשוני יתקיים לפני תחילת השנה במטרה לאפשר להורי הילד להכיר את המסגרת שבה יתחנך ילדם. מפגשים נוספים יתקיימו במהלך שנת הלימודים לדיווח המבוסס על תיעוד מקצועי של הגננת, ויתוארו בו התפקוד הכללי של הילד בגן, מצבו החברתי והרגשי, נטיותיו והעדפותיו בפעילויות הגן, התקדמותו וקשייו. לקראת סוף שנת הלימודים תקיים הגננת שיחה פרטנית עם הורי כל ילד לסיכום השנה.

ארגון מרחבי הלמידה

לארגון המרחב החינוכי בפנים הגן ובחצר יש חשיבות גדולה בהעברת מסרים וערכים בכלל, וילדים בפרט. סביבה חינוכית איכותית לגיל הרך מפגישה את הילדים עם גירויים מעשירים, מרחיבה את ידיעותיהם, מפתחת את כישוריהם, עוזרת להם ללמוד על קיומם של גבולות ומקדמת את יכולתם לזיכרון עצמי. חשוב שלסביבת הגן יהיה פוטנציאל לעידוד ילדות וילדים לחקור, להתנסות, לשחק, ליצור אינטראקציות וללמוד. הסביבה החינוכית בגן כוללת מרחבים שונים לפעילויות יומיומיות בתוך חלל הגן, בחצר ובסביבה הווירטואלית. סביבות בטוחות, שטופות אור, מאווררות ונקיות ישרו אווירה מזמינה בכל חלל הגן.

מאפייני הסביבה החינוכית בגן העתידי:

- ✓ מזמנת לילדים פעילות חווייתית ואקטיבית.
- ✓ מאפשרת לילדים חופש לבחור וביטוי להעדפות שלהם.
- ✓ מזמנת לילדים ביטוי אישי בדרכי הבעה מגוונות.
- ✓ מאפשרת לילדים לערוך שינויים על־פי צרכים והזדמנויות.
- ✓ מאפשרת התנסות בלתי אמצעית בסביבה.
- ✓ מאפשרת לילדים התנסות בכלים טכנולוגיים שונים.
- ✓ מעודדת קשר ויחסי גומלין איכותיים בין הילדים לבין עצמם, ובין הילדים לצוות.
- ✓ מייצרת הזדמנויות למשחק על כל סוגיו.
- ✓ מזמנת עיסוק בנושאים שמעניינים את הילדים ופעילויות הקרובות לליבם.

- ✓ מזמנת אתגרים וחוויות הצלחה.
- ✓ מזמנת התנסויות חקר.
- ✓ מזמנת תחושה נעימה של שייכות - 'בית'.

עקרונות בארגון מרחבי הלמידה:

- ✓ חוברים לקהילה ולתרבות המקומית
- ✓ מכוונים לפיתוח ידע בתחומי הליבה ומיומנויות המאה ה־21
- ✓ גמישים ורב תכליתיים
- ✓ מאפשרים דרכי למידה הוראה מגוונות
- ✓ מאפשרים מענה דיפרנציאלי
- ✓ מרחבים טבעיים
- ✓ מייצרים קשר פנים-חוץ
- ✓ מזמנים התנסות פיזית
- ✓ סנסו מוטוריים
- ✓ משולבים טכנולוגיה

ארגון הרכב הלומדים

ההוראה בגן הילדים נגזרת מהאופן בו ילדים לומדים בהתאם לשלב ההתפתחותי, לרמת הבשלות שלהם ולשונות ולייחודיות של הילדים. ההוראה בגני-הילדים נעשית בדרכים מגוונות מבחינת סוגי הפעילות, מסגרות הלימוד וכן המקום והזמן שבהם מתרחשת הפעילות. ההוראה מבוססת על מתן הזדמנויות ללמידה במצבים הבאים: משחק חופשי, פעילויות הבעה, התנסויות בחומרים, פעילות דידקטית ולמידה מודרכת. הפעילויות נעשות במסגרות שונות: במפגש אישי, בקבוצות קטנות או במליאה.

קבוצה קטנה

הפעילות בקבוצות קטנות היא חלק מהעבודה השוטפת בחיי היומיום ומשתלבת בסדר היום של הגן. הצוות החינוכי יעבוד עם קבוצות קטנות מדי יום בזמנים ובמקומות שונים על-פי בחירתה ושיקול דעתה של מנהלת הגן. חשוב לתעד את תהליכי העבודה בכל קבוצה ולסכם את ההתרחשות בכל מפגש. התיעוד יהווה בסיס למעקב אחר התקדמותו של כל ילד בנושאים השונים. ילדים ברמות תפקוד שונות המעורבים במשימות באותן קבוצות, הם גורם משמעותי בקידום הלמידה. בנוסף, נוצרת בקבוצה הזדמנות להיכרות אישית, להעמקת ההיכרות עם כוחות של הקבוצה ולפיתוח

מיומנויות חברתיות־רגשיות. לילדי הגן קשרים חברתיים שונים, ספונטניים ויזומים כאחד. בפעילויות ספונטניות יומיומיות הילדים בוחרים בעצמם את חבריהם ולרוב הגנת אינה מתערבת בבחירה. בעבודה קבוצתית, היזומה על-ידי הגנת, היא משפיעה על הרכב קבוצת הילדים בכמה ממדים: במידת האחידות, ברמת התפקוד (קבוצה הומוגנית או הטרוגנית), בגודל הקבוצה, בסוג הפעילות וברמת ההכוונה והתיווך במהלך הפעילות. בקבוצה קטנה שאותה מפעילה אשת הצוות החינוכי, היא יכולה להיות באינטראקציה משמעותית עם כל אחד מן הילדים, שאיננה מתאפשרת תמיד במליאה. בהרכבת קבוצה קטנה לפעילות חשוב להתייחס למטרות החינוכיות ולממדים שתוארו כמקדמי תהליכים:

- ✓ חשוב שילדים יתנסו בקבוצות בעלות הרכב שונה מבחינת התפקוד: לעיתים ייטלו חלק בקבוצה הדומה מבחינת התפקוד, ולעיתים יהיו שותפים בקבוצה מגוונת מבחינה זו. כאשר ילד משתתף בקבוצה הומוגנית, מרבית חבריה ברמת תפקוד דומה לשלו, והיא מבטיחה שקצב הלמידה, ההתקדמות, מידת התיווך וההתייחסות ליכולות ולקשיים יתאימו לצרכיו בתחום או בפעילות הספציפית. קבוצה כזו יכולה להניב תוצרים שייתכן שלא היו מושגים בקבוצה הטרוגנית. יש לדאוג לכך שהפערים בין חברי הקבוצה לא יהיו גדולים מדי.
- ✓ חשוב לשנות את הרכב הקבוצה לפחות פעמיים בשנה, ולהימנע מהרכבת קבוצות קבועות לאורך כל שנת הלימודים.
- ✓ חשוב שילדים יהיו חלק מקבוצה בעלת מספר ילדים משתנה. גודל הקבוצה שאליה משתייך הילד משפיע על תפקודו, על סוג האינטראקציה שהוא יוצר עם החברים, על תחושת השייכות שלו ועל האחריות שהוא חש ביחס לתוצרי הפעילות.

מפגש אישי

חשיבות רבה נודעת לקשר האישי בין הילד לבין הצוות החינוכי בשל השפעתו על מהלך ההתפתחות. קשר מיטבי מספק את הבסיס הנחוץ ליצירת יחסי ביטחון ואמון. הצוות החינוכי מהווה דמויות משמעותיות, בנוסף על דמויות ההורים בחיי הילד בגיל הרך. מפגש אישי בין הצוות החינוכי לבין הילד הוא מפתח ליצירת דו-שיח משמעותי, שבו ניצב הילד במוקד ואינו רק פרט בתוך קבוצה. זהו מפגש אנושי, שבו המבוגר מפנה בצורה מכוונת זמן ומקום עבור שניהם, זמן המוקדש להעמקת ההיכרות האישית ולהתרשמות מייחודיותו של כל ילד. זו הזמנה להקשבה לצרכיו של הילד, להכרת חלומותיו ואף להבנת קשייו. הדגש הוא על עצם המפגש האנושי שנוצר, המוליד תחושת ביטחון, קרבה, תמיכה ואמפתיה. מטרתו היא התבוננות בילד והתעניינות בו, במשפחתו, בחבריו, בתחומי העיסוק שלו בשעות הפנאי ועוד.

התעניינות אמיתית מהווה בסיס ליצירת אווירה מקבלת ומכילה ולהמשך הדיאלוג. לעיתים, בגלל אפיוני השלב ההתפתחותי שבו נמצא הילד, כאשר השפה ויכולת השיח מגבילים דו-שיח מילולי, נדרשות דרכי תקשורת בלתי-מילוליות. המפגש יכול לכלול משחק משותף, סיפור קצר - אישי או אחר, כאמצעים נוספים לתקשורת בין-אישית. זמינות רגשית של המבוגר ותשומת הלב לתגובות הילד יקדמו תקשורת מילולית ובלתי-מילולית ביניהם.

חשוב לשמור על פרטיותו של הילד ולא להשתמש בפרטים שעלו במפגש בנוכחות ילדים אחרים. יחד עם זאת, חשוב ליידע את ההורים על-פי שיקול דעתה של הגננת כאשר נחשפים נושאים הקשורים למשפחה. יש לעשות זאת ברגישות ומבלי לפגוע באמונו של הילד. כאשר מתגלים תכנים המעוררים חשד בדבר סיכון של פגיעה בילד, בבריאותו ובביטחונו, המחייבים דיווח על-פי חוק, יש לפעול על-פי הנהלים (המפורטים בחזרי מנכ"ל), וליידע את המפקחת על הגן. במקרים שבהם חשה הגננת צורך היא תוכל להתייעץ ולקבל סיוע מהיועצת ומפסיכולוג הגן. מומלץ לקיים מפגש אישי עם כל אחד מילדי הגן במשך 10 דקות עד רבע שעה, כחלק מתוכנית העבודה של הגן.

מה עושים?

- ✓ מומלץ שמנהלת הגן תייצר סדירות למפגשים האישיים וחלוקת התלמידים לשיחות עם אנשי הצוות באופן יזום ומתוכנן.
- ✓ מומלץ לקיים בכל יום 2-3 מפגשים אישיים בהתאם ללוח הזמנים.
- ✓ מומלץ לקיים בכל חודש מפגש אחד עם כל ילד.
- ✓ כדאי שבכל מחצית מנהלת הגן תפגוש לפחות פעם אחת כל תלמיד למפגש אישי.
- ✓ חשוב לתעד ולסכם בסיום כל מפגש אישי את ההתרחסות ואת התרשמות איש הצוות. אם יעלו תכנים מורכבים בשיחה עם איש צוות מומלץ לשתף את מנהלת הגן.
- ✓ התייעוד יהווה בסיס למפגשים הבאים ואף להתייחסויות אל הילד בחיי היומיום של הגן.

גיוון דרכי הלמידה

ההוראה בגני הילדים נעשית בדרכים מגוונות מבחינת סוגי הפעילות, מסגרות הלימוד וכן המקום והזמן שבהם מתרחשת הפעילות. ההוראה מבוססת על מתן הזדמנויות ללמידה במצבים הבאים: משחק חופשי, פעילויות הבעה, התנסויות בחומרים, פעילות דידקטית ולמידה מודרכת. הפעילויות נעשות במסגרות שונות במסגרת יחידנית, בקבוצות קטנות או במליאה.

לתהליכי למידה הילדים מביאים איתם ידע והבנות מהתנסויות קודמות, ומבנים ידע חדש על-ידי התנסות ואינטראקציות עם אחרים. הם לומדים כאשר ניתנת להם אפשרות ליזום ולבחור באמצעות פעילויות המתאימות לגילם - המשחק לסוגיו ופתרון בעיות מחיי היומיום. כאשר ניתן להם זמן לפעול ולהעמיק, תיווצר ההזדמנות לחוות הצלחה אשר תעורר חדות למידה.

פרקטיקות מומלצות בגן העתידי:

1. למידה מותאמת אישית

התאמה אישית לצרכים, יכולות ושאיפות של הילדים ושל הצוות החינוכי כולו.

2. למידת עמיתים

למידת עמיתים מתייחסת לפרקטיקות ולסביבות למידה המאפשרות לקבוצת ילדים לבצע משימה משותפת להשגת יעדים משותפים תוך שימת דגש על אינטראקציה, עבודה קבוצתית ופיתוח פתרונות לבעיות אמיתיות.

3. למידה אי־פורמלית

למידה המתבצעת מחוץ למסגרות חינוך פורמליות של הילדים במרחבי החיים השונים (Life-wide learning) מתוך סקרנות או צורך אישי, ובאופן בלתי תלוי במסגרות חינוך פורמליות.

4. למידה יצרנית ויצירתית

למידה שבמסגרתה הילדים יוצרים ידע, תכנים ומוצרים משלהם באופן המטפח גישות ומיומנויות מגוונות כגון יצירתיות, חדשנות, יזמות, פתרון בעיות ועוד.

5. למידה במרחבי MAKE

מרחבי יצרנות (Spaces Maker) בגן או במרחב הקהילתי מציעים שימוש בכלים מגוונים ובטכנולוגיות מתקדמות בשילוב חפצים ואביזרים, לצורך עיצוב וייצור עצמי בצורה שיתופית.

6. למידה משחקית

למידה משחקית היא למידה המשלבת מרכיבי משחק. ומייצרת חווית למידה שונה ומעוררת מוטיבציה ועניין. הלמידה המשחקית מאפשרת פיתוח מיומנות של פתרון בעיות, חשיבה ביקורתית ויצירתיות, יצירת שיתופי פעולה.

7. למידה אותנטית

למידה אותנטית עוסקת בהתמודדות עם נושאים הקשורים ורלוונטיים לחיי הילדים. היא מספקת לילדים חוויות של התמודדות עם אתגרים ומצבים בעולם האמיתי שיסייעו להם לרכוש מיומנויות וכישורי חיים רלוונטיים.

8. למידה מבוססת מקום

השפעת מקום הלמידה על הלומדים, על מה שהם חווים, על רגשותיהם ודרכי החשיבה שלהם, היא גדולה. למידה מבוססת מקום רואה במיקום **מִזְנָק** (טריגר) והזדמנות ללמידה ומרכיב פעיל המאפשר למידה. זוהי גישה הכרוכה בחיפוש אחר הזדמנויות למידה בתוך קהילה מקומית ושימוש במאפייני הסביבה הטבעית כמרכיבים מזמני למידה. למידה מבוססת מקום רלוונטית למגוון רחב של נושאים, כדוגמת תרבות והיסטוריה, גאוגרפיה ומדע.

9. למידה בתנועה

למידה בתנועה כוללת פרקטיקות למידה המשלבות לא רק את המוח אלא גם את הגוף בתהליך הלמידה. למידה באמצעות תנועה היא שונה ומעצימה את הלומדים והיא נתמכת על-ידי סביבות למידה קשובות וגמישות.

10. למידה דרך פליאה (Learning through wonder)

אירוע הגורם לפליאה לדוגמה, קשת בשמיים, יוצר חוויה שמעוררת עניין וסקרנות אצל הילדים. הרצון של הילדים לחקירת אירועים מפליאים בחיי היומיום מוביל ללמידה.

11. למידה חוץ-גנית

מתוך הנחה שלמידה יכולה להתרחש בכל מקום, מגוון סביבות הלמידה החוץ-גניות הוא בלתי מוגבל, וכולל סביבות בחצר הגן או סמוך לו, או במרחבי הישוב כולו. סוגי הסביבות אף הן מגוונות: טבעיות (שדה, חוף), או מעשה ידי אדם (מפעלים, מוסדות ציבור); פתוחות (גבעת כורכר) או סגורות (גלריה, כנסת ישראל). יציאה ללמידה חוץ-גנית עשויה להיות חד-פעמית (ביקור יחיד באתר מורשת) או מתמשכת (אימוץ אתר היסטורי), ולכלול מרכיבים מתוכננים (מדידת טמפרטורת המים) ומזדמנים (צילום אומנותי של ציפורים נודדות) ועוד.

12. למידה במרחבים טבעיים

למידה המתרחשת כולה תוך פעילות בחוץ – במרחב טבעי. הלמידה מתבססת על כל מה שהטבע מזמין: העצים, הצמחים, בעלי החיים. השהות בטבע בזמנים שונים ובתנאי מזג אוויר לאורך השנה מעלה סוגיות ושאלות אותן הילדים מבקשים לחקור.

13. למידה התנסותית – למידה טבעית

למידה המאופיינת בהיותה חווייתית ורלוונטית למקום ולזמן שבהם היא מתרחשת. זוהי אחת מצורות הלמידה היעילות ביותר. סוד קסמה טמון בכך שהיא מאפשרת לשמר את הסקרנות הטבעית של ילדים

ואף לעודדה. למידה כזו מתרחשת במצבי התנסות ישירה בכל סביבת החיים, הן במסגרת הגן והן מחוצה לו.

14. למידה ניידת

למידה העושה שימוש בטכנולוגיות ניידות כגון סמרטפון, טאבלט ומחשב נייד. הלמידה הניידת מעשירה את חוויית ההוראה והלמידה ומאפשרת גמישות המתבטאת ביציאה מגבולות כיתת הגן והתנסות עם עולם טכנולוגי בהקשר למיקום רלוונטי. למידה מסוג זה יכולה להיות אישית או להתנהל בזוגות או בקבוצות קטנות עד ארבעה ילדים. התנועה בין המרחבים והאינטראקטיביות מזמנים התנסויות חווייתיות, מעניינות ומשמעותיות עבור הילדים.

5. מיפוי

כל למידה של הילדים נבנית על הידע הקודם שלהם, על ההתנסויות ועל החוויית שחוו. היכרות מעמיקה איתם תאפשר לתת מענה מותאם ולקדם עשייה רלוונטית בתחומים השונים. ההיכרות היא מתמשכת ומעמיקה לאורך כל השנה באמצעים שונים ובזירות מגוונות בשעות הגן ובמרחב החיים.

תהליכי מיפוי משמשים חלק בלתי נפרד מהתהליכים החינוכיים השוטפים והיום-יומיים המתנהלים בגן. מטרת המיפוי היא להכיר כל ילדה וילד היכרות מעמיקה ולזהות את צרכיהם ההתפתחותיים, את העדפותיהם, את נטיותיהם, את יכולותיהם ואת קשייהם. היכרות מעמיקה זו תשמש בסיס לבניית תוכנית עבודה מותאמת לצרכים של כלל הילדים. מעקב לאורך כל השנה יאפשר בקרה על התקדמות הילד ויוביל לקבלת החלטות לגבי המשך תוכנית העבודה או לגבי עריכת שינויים בתוכנית כאשר הם נדרשים.

מה עושים?

- ✓ מומלץ לבנות תלקיט - תוצרי עבודה והתנסויות של ילדים: התבוננות בתוצרי משחק, בתנועה, ביצירה, באוריינות וברישום גרפי ובתוצרי פעילויות המערבות תהליכי חקר והבנה חשבונית.
- ✓ כדאי לאסוף מידע מהורי הילדים - ההורים, כשותפים מרכזיים לעבודה החינוכית יכולים להעביר לגננת במפגש פרטני מידע על תפקודם של הילדים במסגרת הבית, על מצבי חיים בעלי השפעה על התנהגותיהם וכל מידע נוסף הנראה להם בעל חשיבות.
- ✓ מומלץ למלא את [כלי התצפית הדיגיטלי](#) - כלי תצפית דיגיטלי הוא חלק מארגז הכלים של הגננת, המאפשר היכרות מעמיקה והוליסטית של ילדי הגן ומספק בסיס נתונים לדיוק המענים לצורכיהם

ולקידומם בכל התחומים, החל בהיבטים לימודים ובהיבטים חברתיים וכלה בהיבטים חשיים ותפקודי קשב.

מטרתו של הכלי הוא לסייע לגננת לזהות, להכיר ולמפות את היכולות של ילדי הגן, חזקותיהם, קשייהם והמאפיינים האישיים והייחודיים של כל אחד מהם, וכך לבנות בעבורם תוכנית עבודה מותאמת המקדמת ידע, מיומנויות וכישורים בהלימה לתוכניות הלימודים בגן.

כלי התצפית הדיגיטלי מייצר שפה מקצועית משותפת לגננת ולבעלי המקצוע השונים אשר מאפשר שיח מבוסס נתונים לשימוש באסיפת הורים ומפגשים עם הורי הילד.

הכלי הדיגיטלי כולל שאלות החולשות על כל תחומי ההתפתחות של הילד – חברתי, לימודי-קוגניטיבי, חושי-מוטורי, רגשי-התנהגותי ותפקודי הקשב, לרבות התייחסות לחזקות של הילד, תחומי עניין ולאפיונים הייחודיים שלו. אם התפקוד של הילד נמוך מהמצופה, הכלי מסייע לבחור את ההיגדים לדיוק היעדים המתארים את המיומנויות אותן חשוב לקדם ולחזק אצל התלמידה והתלמיד.

הכלי כולל (יכול בעתיד הקרוב) **לוח מחוונים** (דשבורד) קרי ממשק חזותי המאפשר לגננת לנתח ולראות את נתוני התצפיות שנאספו על ילדי הגן בצורה גרפית וברורה כגון: תרשימים ועוגות, במטרה לסייע לגננת לנתח ולזהות מגמות ודפוסים התפתחותיים אצל ילדי הגן.

מה ניתן לעשות עם **לוח מחוונים**?

- ✓ לקבל תמונה גנית רחבה אשר תסייע בדיוק תוכנית העבודה הגנית, הקבוצתית והאישית.
- ✓ להכיר את חזקות הקבוצה ואת התחומים שיש לקדם.
- ✓ לזהות בקלות ילדים אשר מתקשים או מתקדמים בתחומים מסוימים ולמקד את העבודה עימם.
- ✓ לקבץ ילדים לקבוצות למידה המתאימות לצרכים וליכולות של כל ילד (הומוגניות או הטרוגניות) על סמך הנתונים.
- ✓ לעקוב אחר התקדמותם של ילדי הגן לאורך זמן ולראות כיצד הם מתפתחים בתחומים השונים.
- ✓ **לוח המחוננים** יכול לשמש כלי יעיל לשיתוף הורים ולאפשר לגננת להציג את נתוני התצפיות בצורה ברורה ומובנת.

6. דגשים לאוכלוסיות מיוחדות

דגשים לחינוך המיוחד

א. מיקוד תוכנית הלימודים

1. הוראת תחומי הליבה תתבצע בהתאם לתוכנית הלימודים של שכבת הגיל הרך. במידת הצורך, לתלמידים שאינם מסוגלים ללמוד את כל נושאי התוכנית, בחירת נושאים מרכזיים ורלוונטיים מתוך תוכנית הלימודים.
2. במידת הצורך, ביצוע התאמות ושינויים בתוכנית ובחירת חלופות בהתאם לרמת התפקוד של הלומדים.
3. הוראת נושאים ייחודיים לחינוך המיוחד ותכנים מעולמו של הלומד כגון עשרת תחומי החיים.
4. יצירת רצף והמשכיות בהוראת התכנים במעבר בין שכבות הגיל.
5. ארגון תוכני הלימוד על-פי יסודות מארגנים באופן המסייע ללומד ביצירת הקשרים בין מושגים ופרטי תוכן ובראיית התמונה השלמה. לדוגמה: מעגלי שייכות (יחיד, משפחה, קהילה); מהקרוב לרחוק (אני, משפחה, שכונה, ישוב, ארץ); ציר כרונולוגי; מושגים או ערכים מובילים.

איכות חיים – כישורי חיים

לשם קידום השתלבות מיטבית בחברה ובקהילה, מימוש עצמי וקיום חיים של איכות ורווחה אישית של התלמיד בהווה ובעתיד נדרש תהליך הוראה-למידה מעמיק, שיטתי, מותאם ומתמשך בכל שלבי הגיל. בתהליך זה נלמדים תכנים המכוונים להעמקת ידע, לטיפוח, לשיפור ולשימור מיומנויות, ערכים וכישורים לקידום ולהעצמת תפקוד עצמאי ואוטונומי של התלמיד במגוון תחומים ומצבי חיים. בתהליך הלמידה המיקוד הוא בתחומי החיים השונים, באופן מותאם בהיבטים הקשורים בצרכים וביכולות הרגשיות והחברתיות, התוך-אישיות והבין-אישיות של התלמיד.

טיפוח כישורים, מיומנויות וערכים בקרב התלמיד יעצים התנהלות עצמאית ואוטונומית אשר עשויה לתרום לרווחתו ולאיכות חייו וכן ולהעשיר את האפשרויות להשתלבותו במרחבים השונים בהווה ובעתיד.

מתמטיקה

העיסוק במתמטיקה מתחיל מיום היוולדו של הילד. מכיוון שהמתמטיקה נבנית נדבך על נדבך, לעיסוק במתמטיקה בגיל הגן חשיבות רבה. ילדים צעירים מפתחים הבנה ותפיסה מתמטית רחבה ומגוונת באופן עצמאי והם מסוגלים ללמוד מתמטיקה ברמה גבוהה יותר מזו אשר מניחים כי הם מסוגלים לה. חינוך מתמטי בגיל הרך נע בין משחק וחקר באמצעות התנסויות מתמטיות בלתי-פורמליות ופורמליות בשעת משחק ובפעילויות בתחומים נוספים הרלוונטיים לחיי הילדים, לבין תוכניות לימודים מובנות והוראה מכוונת העוסקת בנושאים שעניינם כמות, מרחב וחיי היום-יום. שזירת היבטים אלה יחדיו, יאפשרו לילדים להפיק את המיטב מהלמידה ומהסיטואציה החינוכית שהם חווים. ילדים הם אזרחי

המחר, על מנת לספק לאזרחי המחר תשתיות קוגניטיביות מבוססות יש לעודד ולטפח עיסוק במתמטיקה כבר בגיל הרך. שנים אלה נחשבות לשנות ההבטחה בפיתוח החשיבה בכלל ובפיתוח חשיבה מתמטית בפרט. הוראת המתמטיקה בגיל הרך בחינוך המיוחד מבוססת על חשיבות פיתוח הבנה משמעותית של רעיונות מתמטיים ומציאת דרכים לפיתוח חשיבה, תוך כדי התנסות בלימוד חווייתי ומאתגר.

תוכנית הלימודים בתחום המתמטיקה בגן ממוקדת בשלושה רכיבים:

1. **מושג המספר:** זיהוי ושיום המספרים, הכמות אותה מציין המספר, סדר ורצף – המספר הסודר ורצף המספרים, הסמל – הצורה הגראפית בה נכתבים המספרים. ראשית התפתחות מושג המספר מתרחשת בגיל הרך, אך נרכשת בקצב ובאופן שונה ותלויה בפעילויות ובהתנסויות אותן חווה הילד בהתייחס למושג המספר.

2. **תחושה מרחבית וגיאומטריה:** קווים (ממד אחד- אורך), צורות (שני ממדים- שטח) וגופים (שלושה ממדים- נפח). העיסוק בקשרים בין הצורות ובין הגופים מניח את היסודות לחשיבה לוגית, מסייע לתלמיד להתמצא במרחב ותורם להכרת העולם שסביבו.

3. **מושגים כמותיים בחיי היום יום:** יחסי גודל ומדידות, מושגי זמן, מושגים הקשורים בכסף, איסוף וייצוג נתונים. קישור בין מושגים כמותיים לבין הפעילויות השונות בגן מזמן התנסות משמעותית לתלמידים ומחזק את יכולת השימוש במתמטיקה בחיי היום יום.

עקרונות מרכזיים בתכנון הלימודים ובהוראת המתמטיקה לתלמידים עם מוגבלות בגיל הרך:

❖ תכנון הלימודים בתחום המתמטיקה יתבסס על תוכנית הלימודים הרגילה לגיל הרך, זאת תוך הקפדה על קשר בין מישורי התכנון השונים: גני, קבוצתי ואישי. כמו כן, שותפות של הצוות הרב מקצועי חיונית לצורך העמקה, העברה ויישום, של התכנים המתמטיים לתחומי דעת שונים.

❖ למידה משמעותית תהווה בסיס להוראת המתמטיקה בגן. למידה משמעותית מזמנת חווית צמיחה קוגניטיבית, רגשית וחברתית המותאמת לתפקודי הלומד במאה ה־21. למידה זו מושתתת על שלושה עקרונות מרכזיים: **ערך** - הלומד תופס את התוכן המתמטי כמעורר סקרנות, כבעל ערך וכתורם לו ולחברה. **מעורבות** - הלומד פעיל בתהליך הלמידה, מפתח הבנה במהות התוכן המתמטי ושותף להבניית הידע. **רלוונטיות** - הלומד מבין את הקשר בין התוכן המתמטי לעולם המושגים שלו, לעולמו הרגשי, לצרכיו ולתחומי העניין שלו.

❖ דרכי הוראה ומענה מיטבי לתפקודי הלומד, לשונות בסגנונות הלמידה ולרצף רמות התפקוד יתאפשרו באמצעות שילוב בין גישות שונות בהוראת המתמטיקה: **הוראה פורמלית של תכנים מתמטיים** – התמודדות ישירה עם תכנים מתמטיים בדרכי הוראה משמעותיות ומגוונות כגון: משימות חקר, שיח מתמטי, משחק, פתרון בעיות, למידה חוץ־גנית. **הוראת תכנים באמצעות מתמטיקה שימושית בחיי היום יום** - חשיפה לתכנים שנלמדו בדרך הפורמלית, תוך קישורם

לעולמו האישי של התלמיד ויישומם בחיי היום יום. הוראה זו מאפשרת ללומד להבין את ההקשר היישומי של המתמטיקה ומהווה מנוף לקידום תפקוד מיטבי בחיי היום-יום, לדוגמה: תכנון וארגון, עצמאות ואוטונומיה, התמצאות במרחב והשתתפות במשימות יומיומיות.

מבוסס על: מתווה לתכנון לימודים ולהוראת המתמטיקה לתלמידים עם צרכים מיוחדים

ב. ארגון זמן הלמידה

1. תכנון וביצוע תהליכי הוראה בצוות רב-מקצועי, תוך חלוקת תפקידים בין אנשי הצוות וזיהוי ממשקים בין בעלי התפקידים.
2. יצירת קבוצות של אנשי צוות מתחומי עיסוק שונים ומתחומי דעת שונים לצורך הנחיה, למידה והיועצות.

ג. ארגון מרחבי הלמידה

דגשים בחינוך המיוחד או עבור תלמידים עם מוגבלויות הלומדים בחינוך הרגיל:

- תכנון המושתת על עקרונות העיצוב האוניברסאלי יאפשר הסרת חסמי נגישות ויכבד את טווח היכולות הרחב של כלל התלמידים בכל הפעילויות המזדמנות והמתוכננות במרחבי הלמידה השונים בגן.
- בהסתמך על גישת העיצוב האוניברסאלי מומלץ כי מרחבי הגן והחצר יתאימו למגוון אוכלוסיות, כולל תלמידים עם מוגבלות, ואוכלוסייה עם ממדי גוף בלתי שגרתיים.
- ארגון מרחבי הלמידה יהוו סביבה מזמנת המאפשרת מגוון רחב של סוגי למידה, תרגול והתנסות חברתית נורמטיבית. כמו כן, חשוב שארגון המרחבים השונים יאפשר הזדמנויות למידה ייחודיות ופיתוח מיומנויות, ולכן יש לתכנן את המרחבים כך שיספקו תנאים חינויים לשם למידה מיטבית ופיתוח מיומנויות לטווח רחב של סוגי יכולות.
- ארגון מרחבי הלמידה יאפשר שילוב של ציוד ואביזרים ומיקומם באופן המתאים והנכון לצרכים של אוכלוסיית תלמידים עם מוגבלויות תוך גמישות והתאמה למאפייני התלמידים.

ד. הרכב הלומדים

1. הוראה בהרכבים שונים של לומדים בתוך הגן בהתאם למטרות הלמידה - במליאה, בקבוצות הומוגניות בהתבסס על מיפוי הלומדים, בקבוצות הטרוגניות, הוראה פרטנית בהתאם ליעדים אישיים של הלומד.

2. הוראה או פעילות בהרכבים המשלבים תלמידי חינוך רגיל ותלמידי חינוך מיוחד.

ה. הערכה

לצד ההישגים המצופים בכל אחד מתחומי הלימוד צוות מקצועות הבריאות יעריך את תפקוד התלמיד באמצעות כלי הערכה מותאמים לתחומי ההתפתחות השונים.

7. משגרה לחירום

ילדים בגיל הרך הם בעלי מאפיינים ייחודיים. בתקופה זו של חייהם הם נסמכים על המבוגרים המשמעותיים, אשר מתווכים להם את המציאות, מקנים להם תחושת ביטחון ומשפיעים על חווייתם הרגשית. במצבי חירום המבוגרים נדרשים לכך ביתר שאת.

במצבי חירום ואי־ודאות מתוך ההבנה שהילדים לא נמצאים בסביבה הטבעית שלהם משמעותי ליצור רציפות. יצירת מבנים קבועים (מקום, צוות, סדר יום) ושגרה רגועה ככל הניתן תקנה להם יציבות ותחושת ביטחון. שגרת החירום בה אנו נמצאים עלולה להתפתח לתרחישים שונים. השמירה על הקשר עם התלמידים הוא אחד מהערכים המרכזיים של מערך החינוך בגיל הרך.

דגשים לעשייה חינוכית בשעת חירום:

- ✓ חיזוק הקהילתיות - לשם חיזוק תחושת השייכות כגורם חוסן משמעותי
- ✓ יצירת שגרה - לשם חיזוק היציבות ותחושת הביטחון
- ✓ יצירת מרחב נעים ועוטף - לשם הקניית ביטחון ורוגע
- ✓ פעילויות קצרות - ליצירת הפגה וחיבור בין־אישי
- ✓ איתור צרכים ייחודיים ומתן מענים מותאמים
- ✓ הקשבה לצורכי הפעוטות והילדים - לשם התאמת המענים והפעילויות
- ✓ היוועצות וחשיבה משותפת עם הורים וגורמי מקצוע זמינים.

כדי לסייע לכם להתמודד עם מצב חירום ריכזנו עבורכם את כל הנהלים ומידע במרחב הפדגוגי:

[מערך חינוכי בגיל הרך בעת חירום.](#)

8. תוכניות וחומרים

[הגן העתידי במרחב הפדגוגי](#)

[אוגדן שבילים לגן העתידי](#)

1. **מיקוד בתוכנית הלימודים**

[תוכן בגן העתידי](#)

שפה ואוריינות

א. [תוכנית הלימודים: תשתית לקראת קריאה וכתביבה](#)

ב. [קריאה דיאלוגית בגן הילדים](#)

ג. [שפה ואוריינות במרחב הפדגוגי](#)

ד. [תשתית לקראת קריאה וכתביבה בערבית כשפת אם](#)

אומנויות

א. [להפוך לקשת](#) – אוגדן הבעה באומנויות

ב. [אומנויות במרחב הפדגוגי](#)

רגשי חברתי

[הכ"חות שבדרך](#)

2. **ארגון זמן הלמידה**

[ניהול זמן בגן העתידי](#)

3. **ארגון מרחבי הלמידה**

א. [גן ילדים - סביבה והשראה ומה שביניהם](#)

ב. [עקרונות לארגון, עיצוב ותכנון מרחבי הגן העתידי](#)

ג. [ארגון מרחבי הגן העתידי – במרחב הפדגוגי](#)

4. **גיוון דרכי הלמידה**

[פרקטיקות הוראה ולמידה בגן העתידי](#)

5. **מיפוי**

א. [כלי תצפית דיגיטלי](#)

ב. [מדריך לגנת](#)

שנת לימודים פורייה